

УДК 378.091-057.21:793.3

DOI: 10.31499/2307-4906.3.2019.190347

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ-ХОРЕОГРАФА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Мартиненко Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін, Бердянський державний педагогічний університет.

ORCID: 0000-0001-8056-4380

E-mail: ev.mar.len68@gmail.com.

У статті розглядаються актуальні питання професійної діяльності фахівця-хореографа і професійно-кваліфікаційної структури його підготовки. Автором визначено та розкрито основні вектори успішної фахової підготовки майбутнього хореографа відповідно до тенденцій розвитку сучасної освіти в Україні. У статті наведені приклади з досвіду роботи викладачів хореографічних дисциплін Бердянського державного педагогічного університету, які забезпечують підготовку конкурентоспроможного випускника закладу вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: фахова підготовка хореографа, освітні потреби, євроінтеграція, компетентнісна модель навчання, професійно-орієнтовані технології навчання, інтеграція міжпредметних знань, навчальна мотивація, інновація.

TRAINING OF PROFESSIONAL CHOREOGRAPHER WITHIN THE CONTEXT OF DEVELOPMENT OF MODERN EDUCATION IN UKRAINE

Martynenko Olena, PhD in Pedagogical Sciences, Associated Professor, Chief of the Department of Theory and Methods of Teaching Art Disciplines, Berdiansk State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0001-8056-4380

E-mail: ev.mar.len68@gmail.com.

Considering changes which take place within the society, taking into account the development of technologies and the integration of our country into the world educational environment, training of professional choreographers of the artistic-pedagogical direction requires transformation. The cultural-educational integrating process provides the implementation of the European norms and standards into the system of national educational, basing on the combining of fundamentals of the system of high education, renovation of the content and forms of organization of educational process.

The article deals with the burning problems of the professional activity of the professional choreographer and his professional qualification structure of training. The author has analyzed the scientists' research works who researched the problem of formation of professional readiness of the future specialist of the choreography profile. The work determines and reveals the main vectors of the successful training of the future choreographer according to the tendencies of development of modern education in Ukraine: euro-integration and multi-culture of the high education; providing of the education's quality and correlation with the society's requirements; the competent model of the

professional's training; the priority of the professional-oriented technologies of teaching; the motivation of the successful employment; saving of the national traditions of education.

Within the article there were determined the problematic moments of the professional training of the high education's applicants. There are given examples of the experience of work of teachers and pedagogues of choreography disciplines of Berdiansk state pedagogical university, which provide the training of the competitive graduate within the context of the Euro-integrating processes. It underlines the importance of the implementation of the professional-oriented technologies into the educational process of high educational establishments and institutions, the transferring from the subject-centrism and the motivation for the successful education.

Keywords: *professional training, educational requirements, Euro-integration, competence mode of teaching, professional-oriented technologies of teaching; integration of cross-curricular knowledge, educational motivation, innovation.*

Сучасні соціальні умови висувають особливі вимоги до характеру професійної діяльності фахівця-хореографа і професійно-кваліфікаційної структури його підготовки.

Специфіка хореографічної діяльності, її приналежність до сценічної культури визначають нестандартність професійної підготовки хореографа. Сьогодні в чинному переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України (№ 266 від 29 квітня 2015 р.), підготовка хореографа може здійснюватися за двома напрямками: шифр галузі 01 Освіта, код спеціальності 014Середня освіта (Хореографія) і шифр галузі 02 Культура і мистецтво, код спеціальності 024 Хореографія.

У сучасній педагогічній теорії немає єдиної думки щодо формування професійної готовності майбутнього фахівця хореографічного профілю. Різні підходи науковців до цієї проблеми (Л. Андрощук, О. Бурля, О. Бикова, Т. Медвідь, С. Забрєдовський, С. Куценко, Т. Сердюк, О. Таранцева, О. Шабаліна та ін.) не виключають один одного і свідчать про те, що в процесі підготовки фахівця доцільно пов'язувати методологічну (мета, завдання), теоретичну (закони, принципи, форми), методичну (проекування навчального процесу) і технологічну (виконання практичних завдань навчання і виховання в конкретних умовах) основи навчання.

Аналіз наукових досліджень з проблем фахової підготовки майбутніх хореографів, керівників танцювальних колективів свідчить, що вченими розглядалися такі питання: психолого-педагогічні аспекти формування професійної готовності, розвитку художнього потенціалу, педагогічних якостей педагога-хореографа (Т. Благова, Ю. Богачова, А. Борисов, О. Бурля, Ю. Герасимова, Т. Калашникова, Т. Сердюк, Б. Стасько, Л. Телегіна, М. Юр'єва); управління розвитком творчого мислення, формування творчої активності, створення іміджу студентів-хореографів (Л. Андрощук, Г. Бурцева, В. Корольов, С. Куценко, А. Череднякова); професійно-педагогічна підготовка балетмейстера (В. Нікітін, О. Пархоменко) та інші.

Зміни, які відбуваються в українському освітньому просторі спонукають до пошуку нових підходів у фаховій підготовці спеціалістів хореографічного профілю в контексті євроінтеграційних процесів.

Мета статті – визначити основні вектори успішної фахової підготовки майбутнього хореографівідповідно до тенденцій розвитку сучасної освіти в Україні.

Перший вектор, спрямований на євроінтеграцію і полікультурність вищої освіти, передбачає глибоке критичне вивчення педагогічного досвіду зарубіжних країн та використання його в змісті фахових дисциплін задля його збагачення. Це спрямовує

роботу викладачів на інтеграцію європейських цінностей з національними, збереження власних традицій, педагогічних надбань та досвіду і запобігання копіюванню освітніх практик інших країн. У ключових документах Болонського процесу підкреслюється, що трансформація вищої освіти не вимагає її уніфікації. Відповідно до «Стратегії та сучасних тенденцій розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти на період до 2020 р.», Міністерством освіти і науки особлива увага приділяється тому, щоб кожен ЗВО поряд із врахуванням загальних рекомендацій та порад міністерства для всіх університетів України, формував своє власне освітнє середовище, культуру організації навчання, культуру викладачів і студентів, культуру оцінювання навчальних досягнень студентів, культуру забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців та науково-педагогічних працівників.

Другий вектор передбачає забезпечення якості освіти та відповідність її запитам соціуму. На думку В. Кременя, якісна освіта має формувати потребу в постійному розвитку особистості за допомогою формальної, неформальної та інформаційної освіти упродовж усього життя; прищеплювати прогресивні та перспективні цінності, життєві пріоритети, що сприятимуть успішній орієнтації та продуктивній діяльності в знаннєвому суспільстві; формувати професійно компетентного та кваліфікаційно конкурентного спеціаліста; виховувати інноваційну особистість, здатну сприймати і творити зміни, спроможну осягнути проблеми в інноваціях та їх продовжувати; навчати з випередженням, прищеплюючи навички проектування майбутнього; вчити самовдосконалюватись, адекватно цивілізаційним викликам [2].

Якість освіти, перш за все, залежить від професійної компетентності професорсько-викладацького складу ЗВО, його зв'язку з сучасною практикою, досвідом у проведенні наукових досліджень, участю в міжнародних освітніх грантових проектах тощо. Показником якості підготовки фахівців у ЗВО є результати успішної професійної діяльності його випускників.

Якісна підготовка фахівця-хореографа також передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням здоров'язберігаючих технологій з метою формування стійкої мотивації студентів на здоровий спосіб життя та реалізацію отриманої під час навчання здоров'язберігаючої компетентності в майбутній професійній діяльності (Н. Анікеєва, Л. Белова, А. Бондаревська, Д. Воронін, О. Криміна, Н. Панчук, В. Фертик та ін.). Організація здоров'язберігаючого середовища для студентів-хореографів включає: медичний огляд та оформлення листів дозволу для отримання професійної хореографічної освіти; контроль викладачів за дотриманням санітарно-гігієнічних норм під час освітнього процесу (освітлення та опалення аудиторій, провітрювання, вологе прибирання, наявність витяжної системи тощо); якісне проведення інструктажів з безпеки життєдіяльності; раціональне планування розкладу навчальних занять; відсутність фізичного перевантаження студентів; проведення діагностики емоційного стану здобувачів вищої освіти; орієнтація на зоровий спосіб життя.

Відповідність підготовки майбутніх фахівців запитам соціуму вирішується через постійне вдосконалення освітніх програм фахової підготовки, введення спецкурсів, зміст яких орієнтований на актуальні питання педагогічної й мистецької практики та потреби соціуму. Викладач сучасного вишу покликаний не просто допомогти студентам оволодіти системою знань і фахових умінь, а й сприяти формуванню

активної життєвої позиції. Він має бути зразком поведінки для студентів, а також вибудовувати навчальну взаємодію таким чином, щоб основним видом їх інтелектуальної діяльності були міркування над змістом навчальної інформації, педагогічних і життєвих ситуацій, літературою, тобто зіставлення думок, пов'язання їх задля відповідних висновків [1]. Викладач має мобільно орієнтуватися в соціальних проблемах і пропонувати цікаві форми роботи, щодо включення студентів у процес вивчення та пошуку шляхів вирішення тих чи інших актуальних питань. Для студентів-хореографів – це, перш за все, творчі проекти педагогічного та мистецького напрямку. Тому професійна підготовка майбутніх хореографів має бути спрямована на творчий розвиток, підтримку ініціативності та професійної індивідуальності (педагогічної, виконавської, балетмейстерської).

Питання творчого розвитку хореографів в ЗВО розкривалися в таких дисертаційних дослідженнях: Л. Андрощук – формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії; О. Бережна – розвиток основ професійної творчості майбутніх хореографів у процесі вивчення предметів психолого-педагогічного циклу; Ю. Богачова – формування професійної готовності до практичної діяльності педагогів-хореографів; Г. Бурцева – управління розвитком творчого мислення студентів-хореографів в процесі вузівської підготовки; В. Корольова – формування творчої активності студентів-хореографів; С. Куценко – формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії засобами народно-сценічного танцю; М. Юр'єва – професійно-творче становлення особистості студента-хореографа та ін. У своїх наукових працях учені зазначають, що саме творчість, яка є основою хореографічного мистецтва, має стати стрижнем для підготовки кваліфікованого конкурентного спеціаліста, здатного творчо підходити до виконання своїх професійних обов'язків, сприймати і творити зміни, осягати та застосовувати інновації, висвітлювати актуальні соціальні теми в педагогічному та мистецькому просторі.

Якість освітніх послуг безпосередньо залежить від змісту навчання. У системі сучасної хореографічної освіти особливої уваги набуває компетентнісна модель випускника, під якою розуміють результативно-цільову основу процесу професійної підготовки майбутнього хореографа виражену системною якістю – компетентністю, що забезпечує його готовність і здатність до успішної (продуктивної) хореографічної діяльності в професійній і соціально-культурній сферах.

Отже, третій вектор фахової підготовки студента-хореографа зорієнтований на компетентнісну модель навчання. Закон України «Про вищу освіту» визначає компетентність як динамічну комбінацію знань, умінь і навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Професійна компетентність хореографа – це властивість особистості, що виявляється в теоретичній й практичній готовності до викладання хореографії в системі шкільної та позашкільної освіти, спроможність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, які виникають у практичній діяльності [3, с. 10]. Формування загальних та фахових компетентностей студентів-хореографів відбувається в процесі виконавської, балетмейстерської, репетиторської, педагогічної та наукової видів діяльності.

Виконавська діяльність реалізується в систематичній репетиційній практиці, яка відбувається в танцювальних аудиторіях і сприяє розвитку психофізичного апарату студентів, засвоєнню і усвідомленню ними технічних і виразних якостей різноманітних стилів, жанрів та форм хореографічної мови, вдосконаленню танцювальної техніки. Виконавська діяльність студентів-хореографів здійснюється в різних формах: виконання екзерсису, навчальних танцювальних етюдів, концертних номерів. Продуктивність її освоєння залежить від анатомо-фізіологічних здібностей та індивідуально-психологічних особливостей студента.

Балетмейстерська діяльність сприяє розкриттю та розвитку індивідуальних творчих ресурсів майбутнього спеціаліста як балетмейстера-постановника. Ознайомлення з основами балетмейстерської діяльності відбувається під час вивчення дисциплін «Мистецтво балетмейстера» та «Постановка концертних номерів», які включають технології створення композиції і постановки танців різного рівня складності. Інтеграція міжпредметних знань, умінь і навичок під час творчого процесу дає підставу для виконання студентом наступних дій: комбінування, варіювання, моделювання, фантазування, корегування тощо. Вирішальну роль у даному виді діяльності відіграє творчий компонент. Працюючи над постановкою танцювальної композиції, студент має проявляти творчість на всіх етапах: вибір актуальної, соціально-значущої теми; розробка лібретто, визначення драматургії, добір музичного оформлення; пошук лексичного матеріалу та його вміле композиційне поєднання з малюнками танцю, розробка сценографії тощо. Саме під час навчання в майбутніх фахівців закладаються основи індивідуального балетмейстерського стилю, розвивається хореографічне мислення.

Репетиторська діяльність – це запланована самостійна робота студентів, яка виконується в спеціально відведений для цього час (в основному поза аудиторний) або в процесі здійснення постановочної роботи під час навчальних занять, за завданням або при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Даний вид діяльності передбачає вирішення багатьох професійних завдань: якісна реалізація творчого задуму, вивчення композиції танцю, хореографічного тексту, удосконалення виконавської та акторської майстерності, розвиток організаторських здібностей.

Важливе місце в системі хореографічної освіти відводиться навчанню студентів основам педагогічної діяльності, яка відбувається в трьох напрямках: теоретична підготовка в рамках дисциплін психолого-педагогічного та хореографічного циклу; методична підготовка під час практичних занять у танцювальних аудиторіях; педагогічна діяльність під час проходження практик.

Наукова діяльність передбачає здатність студентів користуватися методологією і методиками наукового дослідження, технологіями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем та їх практичного використання, здатність володіти культурою мислення, методами інформаційного пошуку, навичками комп'ютерної обробки даних.

Четвертий вектор передбачає активне впровадження в освітній процес професійно-орієнтованих навчальних інновацій.

Навчальні інновації включають найбільш перспективні і продуктивні технології, які дозволяють організувати освітній процес з урахуванням професійної спрямованості навчання здобувача вищої освіти, а також орієнтуватися на його

інтереси та здібності. До освітніх інновацій відносять «професійно-орієнтовані технології», які передбачають перевагу на всіх етапах освітнього процесу творчо-пошукової діяльності студентів над виконавською, репродуктивною; відмову від жорсткої уніфікації, одноманітності цілей, змісту, методів, засобів і організаційних форм навчання, розвитку і виховання; індивідуалізацію і диференціацію навчально-пізнавальної діяльності.

Відповідно до сучасних вимог підготовки фахівців, у ЗВО актуалізується відхід від предметоцентризму. Це передбачає інтеграцію ряду фахових дисциплін і веде за собою перегляд змісту навчальних програм та форм організації навчання студентів, зменшення питомої ваги лекцій на користь практичних та лабораторних занять, педагогічної практики. Так, актуальними в підготовці студентів-хореографів є нестандартні форми проведення навчальних занять, які активно апробуються викладачами хореографічних дисциплін БДПУ: лекції (бінарна, провокація, перформанс, пресс-конференція та ін.), лабораторні заняття-спостереження за освітнім процесом в хореографічних колективах, практичні заняття (заняття-дослідження, заняття-дискусії, заняття-екскурсія-перформанс до музею, театру тощо), а також групова й індивідуальна проектна діяльність здобувачів освіти в межах вивчення навчальних дисциплін. Вихід за межі аудиторії у реальне життя, занурення у педагогіко-мистецьку практику та науковий дискурс сприяє формуванню фахової і життєвої компетентності майбутніх фахівців, їхньої конкурентоспроможності.

Особливий акцент у професійній підготовці студентів-хореографів БДПУ ставиться на формування культури мовлення студентів, уміння вести навчальний діалог, вільно застосовувати пояснювально-словесні методи в практичній діяльності. З цією метою в роботі зі здобувачами вищої освіти активно застосовувалися такі навчальні техніки: тренінги, ділові ігри, методичні задачі і педагогічні завдання.

У Бердянському державному педагогічному університеті студентів не лише знайомлять з освітніми новаціями, а й спонукають їх до самостійного пошуку й апробації в самостійній практичній діяльності. Так, здобувачам першого рівня вищої освіти пропонують знайти в інтернет-мережах передовий інноваційний досвід педагога-хореографа, ознайомитись з ним і зробити аналіз його практичної ефективності. Студентам-магістрантам пропонують вирішення більш складного професійного завдання. Під час складання підсумкової атестації майбутні фахівці мають презентувати фрагмент практичного заняття із застосуванням будь-якої освітньої новації (показ до 10 хвилин з групою студентів). Наведемо декілька прикладів.

1. Практичне заняття з дисципліни «Теорія і методика народно-сценічного танцю» на тему «Характерні особливості чеського і словацького народного танцю» для студентів 3 курсу (Квітка Катерина). Мета: повторити і закріпити вивчений раніше матеріал, удосконалювати навички виконання вправ екзерсису біля опори та працювати над манерою їх виконання відповідно до національності; на прикладі базових рухів чеського народного танцю «Фуріант», познайомитись з особливостями танцювальної культури Чехії; за допомогою програми для тестування (Plikers) перевірити рівень засвоєння знань студентів, отриманих у процесі самостійної роботи над вивченням танцювальної культури Словаччини. Навчальна новація – навчити студентів користуватися QR-картками за допомогою програми для тестування (Plikers).

2. Практичне заняття з дисципліни «Теорія і методика сучасного танцю» на тему «Робота над удосконаленням рухливості хребта на уроці джаз-модерн танцю» для студентів 3 курсу (Терехова Маргарита). Мета: закріпити навички виконання вправ розігріву на середині зали та вправ на ізоляцію частин тіла; вивчити вправи для удосконалення рухливості хребта за технікою Лестера Хортон; удосконалити знання з англійської мови та вміння працювати з іноземним викладачем; формувати навички роботи під живий ударний інструмент (конго); розвивати еластичність зв'язок та силу м'язів, творчу ініціативу та самостійність мислення; виховувати прагнення до професіоналізму та інтерес до джаз-модерн танцю. Навчальна новація – проведення заняття англійською мовою та виконання рухів під живий ударний інструмент.

Крім вищеназваних прикладів, випускники 2019 року презентували в якості інновацій синтез джаз-модерн танцю з йогою (Жужура Дар'я), з bellydance (Кононенко Мадіна), з сучасним бальним танцем (Танцюра Катерина), з методами естетотерапії (Єфименко Дмитро) та ін.

Практика показує, що застосування навчально-інноваційних технологій дозволяє розвивати не лише пізнавальні, а й професійні мотиви й інтереси майбутнього фахівця; сприяє закріпленню, поглибленню, систематизації й узагальненню знань, умінь, навичок стосовно педагогічних, виконавських, балетмейстерських ситуацій майбутньої професійної діяльності; допомагає розвитку діалектичного мислення, активізації творчих здібностей; формує соціальні вміння та навички взаємодії й спілкування; підвищує ефективність навчання за рахунок оптимального керівництва навчальними діями студента; адаптує процес професійної підготовки майбутніх фахівців до мінливих умов соціального-економічного середовища; активізує соціальний і професійний досвід, забезпечує практичну спрямованість навчання.

П'ятим вектором професійної підготовки студентів-хореографів є мотивація на успішне працевлаштування.

З метою успішної мотивації студентів на подальше працевлаштування доцільно в процесі навчання формувати у них професійний світогляд, який включає три компоненти: «Я-концепція» (моє уявлення про сенс життя, мої цінності і стратегічні орієнтири); «Д-концепція», концепція діяльності (мої відповіді на запитання: навіщо я вибрав хореографічну сферу, чого в ній хочу досягти, що для мене є головним в цій професії та ін.); «Л-концепція», концепція людини (чим для мене є інша людина, заради якої я займаюсь даним видом діяльності, виходжу на сценічний майданчик або захожу в танцювальний клас). На думку О. Шабаліної, дана складова професійної готовності сучасних фахівців є найслабшою через кардинальні зміни в житті людей, з одного боку, і величезну кількість стереотипів, застарілих шаблонів, формалізованих норм, які не дають змоги адекватно реагувати на новизну творчих завдань [5, с. 291].

Мотивація на успішне працевлаштування має відбуватися упродовж усього періоду навчання. З цією метою доцільно пропонувати студентами проектування колективних творчих проєктів, ведення танцювальних факультативів у загальноосвітніх школах за попередньою домовленістю з адміністрацією (постановка флешмобів, випускних композицій вальсу тощо), активну практику в дитячих хореографічних колективах та інше.

Шостий вектор фахової підготовки майбутніх хореографів стосується збереження національних традицій освіти.

Традиція – це сукупність сталих, інваріантних форм чи змістів, які передаються з покоління в покоління, транслуючи набутий попередниками, а також опрацьований сучасниками досвід майбутнім поколінням, забезпечуючи у такий спосіб спадковість у культурі.

Традиційними та незмінними в хореографічній освіті залишаються підходи до академічної моделі навчання, яка базується на основах класичного танцю і формує танцювальну культуру майбутнього спеціаліста (виконавську, педагогічну). Також до навчальних традицій в системній підготовці студента-хореографа можна віднести перелік основних дисциплін, які формують професійну компетентність майбутнього фахівця: «ТМ класичного танцю», «ТМ народно-сценічного танцю», «ТМ історико-побутового та бального танцю», «Мистецтво балетмейстера» та ін.

Традиційно соціально важливою задачею залишається виховання у студентів національної гідності, бажання свідомо вивчати, сценічно трансформувати та пропагувати національну танцювальну культуру України, зберігати і примножувати національні традиції. Зазначимо, що популярність сучасних напрямів хореографії та їх активна популяризація серед населення, сприяють зниженню ролі народного танцю, як одного з важливих чинників національного виховання. Тому важливо готувати майбутніх хореографів до активного впровадження національних культурних надбань в практичну діяльність, вчити їх творчо підходити до осучаснення та композиційної інтерпретації українського народного танцю, не порушуючи його першооснови. Ми маємо закохати студентів у красу української хореографічної культури, прищепити їм бажання ділитися своїми знаннями з майбутніми вихованцями, навчити пропагувати український танок задля майбутнього України. Л. Андрощук влучно зазначила у вступі до матеріалів VI міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти» (19 квітня 2019 р.): «Ми – Українці! Ніщо так красномовно не свідчить про нашу любов до рідного краю, як український танець. Це наше коріння, без якого ми зникнемо, як народ, і розчинимось сірою масою на просторах глобалізованого світу. Прагнучи до європейського майбутнього, давайте не втратимо свій національний скарб» [4].

Навчальний план підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) в БДПУ містить ряд дисциплін, зміст яких включає теоретико-методичні та практичні аспекти ознайомлення майбутніх фахівців з українським народним танцем. Ці дисципліни можна умовно поділити на дві групи. Перша група («Народознавство та фольклор України», «Теорія і методика народно-сценічного танцю», «Мистецтво балетмейстера») включає теми, зміст яких передбачає засвоєння студентами понять «фольклор», «український народний танець»; ознайомлення з видами фольклору та жанрами українського народного танцю, його регіональними особливостями; специфікою роботи балетмейстера над створенням українських народних танців, над сценічною обробкою фольклорних джерел; вкладом видатних теоретиків та практиків у становлення та розвиток української хореографії тощо. Друга група дисциплін («Мистецтво балетмейстера», «Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом», «Шкільний курс хореографії з методикою викладання») спрямована на розвиток умінь студентів застосовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, що передбачає міждисциплінарну інтеграцію.

Наведемо приклади роботи викладача щодо підготовки студентів до застосовування українознавчого матеріалу в практичній діяльності. Одним з навчальних

модулів дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є «Сценічна інтерпретація українського танцювального фольклору». Під час його вивчення студенти ознайомлюються зі зразками різноманітних фольклорних творів як канонізованого зразка, так і авторськими сценічними версіями, побудованими на лексиці народного танцю та сучасної хореографії, усвідомлюють принципи та методи роботи з фольклорним матеріалом, відмінності між фольклором та сценічною версією фольклорного танцю. На основі відео перегляду та аналізу зразків сценічних танців, створених видатними українськими балетмейстерами на фольклорні мотиви («Аркан» (В. Петрика), «Голубка» (Я. Чуперчука), «Червона калина» (П. Вірського), «Березнянка» (К. Балог), «Буковина» (Д. Ластівки), «Цвіт папороті» (А. Кривохижі), викладач розкриває методи та прийоми, які використовували провідні митці народної хореографії. Потім студенти визначаються з фольклорним джерелом і вчать працювати над створенням авторської версії фольклорного танцю. Перед початком роботи постановники готують детальну інформацію у вигляді доповіді або презентації, яка має включати: де, коли і за яких умов народився танець, що народ хотів ним висловити, які думки і надії було закладено в емоційно-образні деталі лексики, композиції, акторської гри, чи є зв'язки з іншими, схожими за темою танцями та ін.

Під час вивчення цієї теми студентам надають можливість обирати метод стилізації танцювального фольклору через його синтез з сучасними напрямками хореографії. Це питання викликає багато протиріч, однак розвиток хореографії та соціальні вимоги глядача вимагають пошуку осучаснення фольклорних першоджерел засобами сучасного танцю. У наш час вплив сучасного танцю на появу нових стилізованих творів є одним з найцікавіших, оригінальних, але, на жаль, мало вивчених питань. Як зазначає О. Плахотнюк, тільки за допомогою поєднання фольклору з різноманітними танцювальними стилями ми зможемо привернути увагу сучасного покоління.

Розглянемо ще один приклад навчання студентів працювати з українознавчим матеріалом на основі змісту дисципліни «ТМ роботи з дитячим хореографічним колективом», яка формує готовність до практичної діяльності в шкільних та позашкільних установах і орієнтує на вирішення важливих соціальних завдань. Так, останнім часом питання ознайомлення учнів загальноосвітніх шкіл з доступними формами української танцювальної культури на уроках хореографії є досить своєчасним та актуальним. Це пов'язано зі змістом проекту концепції початкової освіти 2016 р., у якому на відміну від діючого «Стандарту початкової освіти», навчальний предмет «Хореографія» входить до інваріативного складника освітнього процесу. Тому вчитель хореографії має вміння: розробляти навчальні програми з хореографії, побудовані на пріоритетних аспектах національного виховання засобами українського народного танцю; розробляти конспекти хореографічних занять із застосуванням українознавчого матеріалу; робити постановки концертних номерів на основі фольклорних джерел тощо. Задля вирішення даних завдань до змістуданої дисципліни включаються теми, які розкривають перед студентами важливість застосування різноманітних видів фольклору в хореографічній роботі з дітьми різного віку: дошкільний вік (потішки, ігри, казки, хороводи), молодший шкільний вік (казки, ігри, сюжетні та побутові танці), середній шкільний вік (казки, сюжетні, побутові та обрядові танці), старший шкільний вік (сюжетні, побутові та обрядові танці); знайомлять з методикою використання фольклорного матеріалу, орієнтують на можливість

створення на його основі невеличких танців (танець-гра, танець-імпровізація, танець-драматизація), концертних номерів, мистецько-педагогічних проєктів.

У зв'язку зі змінами, що відбуваються в соціумі, розвитком технологій та інтеграцією нашої держави у світовий освітній простір, підготовка фахівців-хореографів мистецько-педагогічного напрямку потребує перебудови. Культурно-освітній інтеграційний процес передбачає впровадження у вітчизняну систему освіти європейських норм і стандартів на основі узгодження положень системи вищої освіти, оновлення змісту та форм організації освітнього процесу.

Отже, вважаємо, що векторами змін, які можуть забезпечити успішність нової стратегії підготовки майбутніх фахівців в галузі хореографії, можна вважати такі: євроінтеграція і полікультурність вищої освіти; забезпечення якості освіти та відповідність її запитам соціуму; компетентнісна модель підготовки фахівця; пріоритетність професійно-орієнтованих технологій навчання; мотивація до успішного працевлаштування; збереження національних традицій освіти. За такої підготовки можливе забезпечення конкурентоспроможності випускника закладу вищої освіти і якісні зміни в системі професійної освіти студентів-хореографів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці нових Галузевих стандартів, навчальних планів, інтегрованих курсів, впровадженні інноваційних технологій в освітній процес педагогічних закладів вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беленька Г. В. Європейські вектори нової стратегії підготовки дошкільних педагогів. *Молодий вчений*. 2017. № 10.2(50.2). С. 1–4.
2. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 8–15.
3. Мартиненко О. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії в процесі фахової підготовки. *Розвиток художньо-естетичного світогляду майбутніх вчителів хореографії на основі інтегративного підходу*: кол. монографія / під. ред. О. В. Мартиненко. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. С. 6–49.
4. Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Умань, 19 квітня 2019 р.). Умань: Візаві, 2019. 79 с.
5. Шабаліна О. М. Підготовка хореографічних кадрів у контексті переходу до системи відкритої освіти. *Хореографія XXI століття: мистецький та освітній потенціал*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 квітня, 2016 р.). Київ: КНУКіМ, 2016. С. 290–293.

REFERENCES

1. Bieliienka, H. V. (2017). Yevropeiski vektory novoi stratehii pidhotovky doshkilnykh pedahohiv. *Molodyi vchenyi*, 10.2(50.2), 1–4 [in Ukrainian].
2. Kremen, V. H. (2015). Problemy yakosti ukrainskoi osvity v konteksti suchasnykh tsyvilizatsiinykh zmin. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 1, 8–15 [in Ukrainian].
3. Martynenko, O. V. (2015). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv khoreohrafii v protsesi fakhovoi pidhotovky. *Rozvytok khudozhnio-estetychnoho svitohliadu maibutnykh vchyteliv khoreohrafii na osnovi intehtatyvnoho pidkhotodu*. O. V. Martynenko (Ed.). Berdiansk: Vydavets Tkachuk O. V., 6–49 [in Ukrainian].
4. Suchasni stratehii rozvytku khoreohrafichnoi osvity (2019): proceedings of the Scientific and Practical Conference. Uman: Vizavi [in Ukrainian].
5. Shabalina, O. M. (2016). Pidhotovka khoreohrafichnykh kadriv u konteksti perekhodu do systemy vidkrytoi osvity. *Khoreohrafiia XX stolittia: mystetskyi ta osvitniyi potentsial*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kyiv: KNUKiM, 290–293 [in Ukrainian].